

Vapaaehtois- toiminta hoitolaitoksissa

Ev.lut. seurakuntien
Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta hoitolaitoksissa

Yksinäinen vanhus sairaalan vuoteessa odottaa ystävää. Kasvot kirkastuvat, kun ovesta astuu tuttu ihminen. Vapaaehtoisen ystävän myötä vanhuksen elämään on tullut mielekkyyttä ja iloa.

Kesä on kauneimmillaan. Sairaalan puisto on täynnä ääniä ja elämää. Vapaaehtoisten avustamina monet pitkäaikaispotilaat ovat päässeet ulos ja osallisiksi kesän virkistävästä hetkestä.

Vapaaehtoinen ystävä auttaa nuorta läksyjen teossa. Kun työt on tehty, lähdetään yhdessä uimaan. Ystävä tuo vaihtelua ja virkistystä pitkään hoitojaksoon psykiatrisella osastolla.

Kuolevan omainen palaa saattohoito-osastolle asioiltaan. Hän haluaa saattaa läheistään, mutta tietää tarvitsevänsä taukoja. Vapaaehtoiset vuorottelevat hänen kanssaan kuolevan vierellä. Raskaassa elämäntilanteessa asioiden jakaminen tuntuu helpottavalta ja tuo turvallisuutta.

Osastolla kaikuvat tutut virret, sitten luetaan Raamattua ja rukoillaan. Vapaaehtoisten työpari kokoaa parin viikon välein halukkaat potilaat hartaushetkeen. Sairaalapapin kanssa järjestetään ehtoollistilaisuudet ja kirkkoretket.

Välähdykset hoitolaitosten arjesta kertovat, että ihmisten rinnalle kaviataan muitakin kuin terveydenhuollon ammattilaisia. Vapaaehtoiset voivat elävöittää laitoksen arkea monella tavalla. Tilaa on niin tukihenkilöille, ulkoiluystäville, ryhmien ohjaajille kuin lehdenlukijoillekin.

Vapaaehtoistoiminnan organisoimista ei ole kovin monessa hoitolaitoksessa sisällytetty henkilökunnan tehtäviin. Vaikka tarpeita tunnustetaan, ei ole selvää kuka alkaa käynnistää toimintaa. Sielunhoitaja voi tehtävässään edistää vapaaehtoistyötä aloitteentekijänä, ideoijana, kouluttajana ja työnohjaajana. Tätäkään työtä ei kukaan voi kuitenkaan tehdä yksin. Tarvitaan yhteistyötä ja eri tahojen sitoutumista asiaan.

Tämä aineisto on tarkoitettu hoitolaitosten sielunhoitotyöhön. Sivujen on ajateltu auttavan sielunhoitajaa vapaaehtoistoiminnan käynnistämisessä ja juurruttamisessa. Lähtökohdaksi on valittu hoitolaitosten arki. Materiaali on koottu Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan vuonna 2009 asettamassa työryhmässä.

SISÄLLYSLUETTELO

Vapaaehtoistoiminta hoitolaitoksissa	2
Toimintaedellytysten kartoitus	5
Toiminnan suunnittelu	6
Työryhmä	6
Tarpeiden ja tehtävien kartoitus	6
Tehtävien määrittäminen	7
Vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen	8
Yhteistyö hoitolaitoksen henkilökunnan kanssa	8
Vapaaehtoisten kutsuminen	9
Vapaaehtoisten vastaanottaminen ja haastattelu	10
Koulutusten järjestäminen	10
Vapaaehtoisten tuki ja palkitseminen	12
Mitä on syytä tietää lainsäädännöstä	13
Arviointi	16
Materiaalia ja kirjallisuutta	17
Kirjallisuutta	18
Ideoita ja ihmisiä	19
Liitteet	21

Toimintaedellytysten kartoitus

Vapaaehtoistoiminnan käynnistämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta ja voimavaroja. Uutta toimintaa käynnistettäessä on tärkeää löytää työpari tai muutama ihminen, joiden kanssa tilannetta ryhdytään kartoittamaan. On tärkeää, että hoitolaitoksen edustaja on mukana suunnittelussa alusta alkaen.

Alustavassa suunnittelussa kartoitetaan tarpeet ja käytettävissä olevat resurssit päätöksentekoa varten. Ennen kuin tehdään pitkälle meneviä suunnitelmia, on toiminnalle saatava hyväksyntä omalta työnantajalta sekä osaston tai laitoksen johdolta. Neuvottelut toiminnan kannalta keskeisten ihmisten kanssa ovatkin onnistumisen kannalta välttämättömiä.

Toimintaedellytysten tutkimisessa huomioidaan:

HENKILÖRESURSSIT

Millainen on oma työtilanteesi? Voitko itse käyttää työaikaasi vapaaehtoistoiminnan käynnistämiseen? Keiden muiden tehtäviin toiminta luontevasti voisi liittyä?

Puhu toiminnasta esimiehesi ja lähityötovereidesi kanssa. Miten vapaaehtoistyö sijoittuu työkenttänne kokonaisuuteen? Tuleeko vapaaehtoistoiminta muun työn lisäksi vai voidaanko työtä järjestellä uudelleen? Kun työ aloitetaan, tulee se kirjata vastuussa olevien työntekijöiden tehtäväkuviin.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Millainen hoitolaitos on kyseessä? Millaisia tarpeita vapaaehtoisten työpanokselle on? Mikä kyseisessä toimintaympäristössä on mahdollista? Onko laitoksessa aiemmin toiminut vapaaehtoisia? Henkilökunnan ottaminen mukaan kehitystyöhön alusta asti on tärkeä edellytys työn onnistumiselle.

TALOUDELLISET RESURSSIT

Millaisiin kustannuksiin pitää varautua? Kuinka kulut jaetaan eri toimijoiden kesken? Vaikka vapaaehtoistyöntekijöille ei makseta palkkaa, toiminnan järjestäminen ei ole ilmaista. Koulutukseen tarvitaan varoja, varsinkin jos käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita kouluttajina. Ilmoittelusta, ruokailuista ja materiaalista saattaa syntyä myös kustannuksia. Budjetissa on syytä huomioida myös vapaaehtoisten mahdolliset vakuutusmaksut ja matkakulut.

TILAT

Missä vapaaehtoiset tai heidän ohjaamansa ryhmät voivat kokoontua? Mistä löytyvät tilat koulutuksen järjestämiseen ja työnohjaukseen? Voidaanko vapaaehtoisille osoittaa sosiaalityötiloja ja mihin he voivat turvallisesti jättää henkilökohtaisia tavaroitaan toiminnan ajaksi?

YHTEISTYÖVERKOSTO

Aluksi kannattaa kartoittaa myös toimijat, joilla on osaamista vapaaehtoistoiminnassa ja sen organisoimisessa. Parhaassa tapauksessa on jo valmiiksi olemassa rakenne, jonka puitteissa voidaan toimia. Yhteistyössä toisten kanssa voidaan järjestää esim. vapaaehtoisten koulutusta.

Monella paikkakunnalla on useita vapaaehtoistoiminnan järjestäjiä. Ystävä- tai lähimmäispalvelun kurssija järjestävät mm. SPR ja seurakunnat. Monella järjestöllä on omaa vertaistuki-, tukihenkilö- ja vapaaehtoistoimintaa. Muun muassa Pirkanmaan hoitokoti, Terhokoti ja syöpäjärjestöt ovat kehittäneet vapaaehtoistoimintaa saattohoidossa. Osa kunnista on palkannut vapaaehtoistoimintaa koordinoivan työntekijän. Isommille paikkakunnille on perustettu eri toimijoiden yhteistyöverkostoja vapaaehtoistoiminnan resurssikeskuksiksi.

Toiminnan suunnittelu

Kartoituksen jälkeen tehdään päätös toiminnan aloittamisesta. Vaihtoehtoisesti voidaan todeta, että vapaaehtoistoiminnan käynnistäminen ei ole tällä hetkellä mahdollista. Tavoitteiden ja voimavarojen tulee olla samassa linjassa. Toiminnan käynnistämisen vaihe työllistää eniten, mutta voimavaroja tarvitaan jatkossakin. Tässä vaiheessa vapaaehtoistoiminnasta, sen toteuttamistavoista ja vastuista tehdään sopimus laitoksen kanssa. Siinä sovitaan esimerkiksi, kuka laitoksen puolelta on vapaaehtoistyön vastuuhenkilö ja mitkä muut tahot vastaavat toiminnasta. Tärkeää on sopia, kuka vastaa toiminnasta ja esimerkiksi siihen liittyvistä vaikutuksista. Sovitut asiat kirjataan.

Työryhmä

Toiminnan kehittämistä varten kootaan työryhmä, joka suunnittelee käytännön toteutuksen ja sisällöt sekä määrittelee aikataulun. Työryhmä huolehtii myös siitä, että suunnitelmat toteutuvat käytännössä ja arvioi toimintaa. Yksi työntekijä voi tehdä aloitteen vapaaehtoistoiminnasta. Vastuut on kuitenkin syytä jakaa tasapuolisesti. Avainhenkilöitä ovat esimerkiksi

- laitoksen edustajat: hoitajat, virikeohjaaja, sosiaalityöntekijä
- potilaan omainen
- kokenut vapaaehtoinen
- seurakunnan diakoniatyöntekijä
- sairaalasielunhoidon johtokunnan jäsen tai muu luottamushenkilö
- vapaaehtoisjärjestön edustaja

Työryhmän ei tarvitse tehdä kaikkea itse. Käytännön toteutukseen voidaan kutsua myös muita toimijoita. Ideointivaiheessa on hyödyllistä tutustua siihen, mitä muualla on tehty. Tutustumiskäynnit innostavat ja antavat virikkeitä, joita voi soveltaa omaan tilanteeseen sopiviksi. Tämän sivuston osiossa Ideoita ja ihmisiä on malleja ja toiminnan kuvauksia eri puolilta Suomea.

Tarpeiden ja tehtävien kartoitus

Arjen työssä huomataan monia tarpeita, joihin ei esimerkiksi ajanpuutteen vuoksi pystytä kunnolla vastaamaan. Näitä tarpeita tunnistavat laitoksen henkilökunta, sairaalasielunhoitajat, seurakuntien diakoniatyöntekijät ja papit, omaiset, ystävät ja potilaat tai asukkaat itse.

Eri toimijat näkevät tarpeita eri näkökulmista. Siksi on hyvä kuulla monien tahojen edustajia. Tältä pohjalta luodaan kunkin osaston tai hoitoyksikön vapaaehtoisten tehtävät.

POTILAS TAI ASUKAS

Potilaskeskeisyys on vapaaehtoistyön kantava periaate. Vapaaehtoinen on potilasta varten. On tärkeää kysyä potilailta tai hoitolaitoksen asukkailta itseltään, mitä he erityisesti kaipaavat. Tampereella kysyttiin vanhuksilta, mistä he unelmoivat ja mikä auttaisi unelman toteuttamisessa. Saatiin kokoon paljon pieniä realistisia toiveita, joita pystyttiin vapaaehtoisten avulla toteuttamaan.

OMAISET

Omaiselle ajatus vapaaehtoisesta voi olla helpotus. Kaukana omaisestaan asuva saattaa ilahtua siitä, että vapaaehtoinen käy hänen läheisensä luona. Omaiset myös tuntevat läheisensä historiaa ja tottumuksia parhai-

ten. Esimerkiksi muistisairaiden kohdalla omaiset voivat olla ainoita, jotka tietävät, millaisia asioita henkilö on arvostanut ja mitkä ovat olleet tärkeitä rakennusaineita hänen elämässään. Omaisten toiveita voidaan kartoittaa esimerkiksi kyselyn avulla tai haastatteleamalla heitä heidän vieraillessaan osastolla. Haastattelu onkin osoittautunut monesti tehokkaammaksi keinoksi kuin kirjallinen kysely. Yhteistyö rakentaa luottamusta ja on tärkeää myös omaisen kannalta.

HENKILÖKUNTA

Potilaan hyvinvointi on laitoksessa hoitavan henkilökunnan vastuulla. Potilaan virkistyminen ja hänen kokonaisvaltainen hyvinvointinsa edesauttavat hoitotyötä. Hoitohenkilökunnalla on usein pitkältä ajalta kokemusta ihmisten toiveista ja tarpeista. Heillä on näkemystä myös siitä, mitkä asiat toteutuvat parhaiten työntekijöiden työnä ja mitä odotetaan vapaaehtoisilta.

SAIRAALASIELUNHOITAJA JA SEURAKUNNAN TYÖNTEKIJÄT

Kirkon työntekijöiden lähtökohtana on ihmisen hengellisten tarpeiden huomioiminen osana kokonaisvaltaista kohtaamista. Potilaat kertovat papille erilaisista tarpeista kuin hoitohenkilökunnalle. Hengellisiä ja perimmäisiä kysymyksiä voidaan ottaa puheeksi myös vapaaehtoisten kanssa. Näitä aihepiirejä onkin syytä sisällyttää vapaaehtoisten koulutukseen. Vapaaehtoisista voi löytyä laitoksen hengellisessä työssä tarvittavia virren veisaajia, avustajia tuomaan ihmisiä kirkkohetkiin tai arkihartauksien pitäjiä.

VAPAAEHTOISET

Vapaaehtoistoiminta voi käynnistyä myös niin, että on olemassa ihmisiä joilla on aikaa, taitoja ja halua toimia vapaaehtoisina. Vapaaehtoiseksi voi ilmoittautua vanhainkodin osastolla käyvä omainen, joka ehtii tavata muitakin vanhuksia, opettaja joka vaihteeksi haluaisi ohjata aikuisten ryhmää tai lääkäri, jolla on eläkkeelle jäätyään aikaa kuunnella ihmisiä. Myös vapaaehtoisen tulee saada itselleen toiminnastaan jotakin myönnteistä. Usein vapaaehtoiset kertovat halusta oppia uutta sekä löytää uusia ystäviä ja mielekästä sisältöä elämään. Keskeisin motivaation lähde monilla on halu auttaa ja toimia tärkeinä pitämiensä asioiden puolesta.

Tehtävien määrittely

Tarpeiden kartoituksen jälkeen selkiytetään, mitä vapaaehtoistoiminnalta odotetaan ja mihin tarpeisiin halutaan ensisijaisesti vastata. Kaikkea ei tarvitse käynnistää kerralla, vaan liikkeelle voidaan lähteä pienin askelein. Tarpeiden kartoituksen perusteella löydetään tehtävät, joihin ihmisiä kutsutaan. Tehtävistä riippuen niissä voidaan toimia yksin, parin kanssa tai pienessä ryhmässä.

Esimerkkejä tehtävistä:

- Ulkoiluystävä
- Laulattaja
- Keskusteluhetkien vetäjä
- Potilasystävä
- Saattaja
- Saattohoidon vapaaehtoinen
- Lehdenlukija
- Ryhmien ohjaaja yksin tai pareittain
- Hartausavustaja

Vapaaehtoistoiminnalla ei vastata hoitajien tai lääkäreiden puutteeseen. Vapaaehtoiset eivät puutu hoitoimenpiteisiin eivätkä vastaa esimerkiksi huoneiden siisteydestä tai ruoan jakamisesta. Vapaaehtoiset voivat sen sijaan helpottaa yksinäisyyttä, lisätä viihtyisyyttä sekä tuoda virkistystä ja vaihtelua potilaiden tai asukkaiden arkeen.

Vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen

Suunnittelu ja varsinainen toiminta kulkevat limittäin, eikä niitä voi erottaa toisistaan. Toimintavaiheessa on kuitenkin jo selvillä, mitä ollaan tekemässä ja mihin tehtäviin vapaaehtoisia toivotaan. Tähän vaiheeseen kuuluu kutsumista, kouluttamista ja erilaisten ihmisten yhteen saattamista. Työ voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen:

- Yhteistyö hoitolaitoksen henkilökunnan kanssa
- Toimiminen vapaaehtoisten kanssa

Vapaaehtoisten kanssa toimimiseen liittyy myös kysymyksiä lainsäädännöstä ja vakuutuksista.

Yhteistyö hoitolaitoksen henkilökunnan kanssa

TYÖYHTEISÖN SITOUTUMINEN JA OSASTON ARKI

Vapaaehtoistoiminnan käynnistämiseen tarvitaan koko työyhteisö kehittämään uutta kulttuuria ja toimintatapoja. Vapaaehtoisten toiminnalle hoitolaitoksessa tulee luoda yhdessä selkeät rakenteet ja pelisäännöt. Käytäntöjen luominen alkaa niinkin konkreettisista asioista, kuin mihin vapaaehtoinen voi jättää takkinsa ja tavaransa osastolle tullessaan, keneltä hän voi kysyä tietoa ihmisten tarpeista ja toiveista tai millaista apua henkilökunta voi pyytää vapaaehtoiselta.

Hoitolaitoksen henkilökunta koulutetaan vastaanottamaan vapaaehtoiset työyhteisöönsä. Näin vapaaehtoisten mukaantulo ei tapahdu yllätyksenä, eikä heitä koeta ulkopuolisiksi työyhteisön hierarkian ja totuttujen rutiinien keskellä.

Vapaaehtoisten tuleminen osaksi hoitolaitoksen työyhteisöä ei aina ole helppoa ja mutkatonta. Henkilökunnan kanssa tarvitaan avointa keskustelua, jossa on tilaa erilaisille näkökulmille. Uudesta toiminnasta kertominen alkuvaiheesta asti ja henkilökunnan ottaminen mukaan kehittämistyöhön sitouttaa ja tekee hankkeesta yhteisen. On hyvä varmistaa myös tiedonkulku hoitotyön ammattijärjestöihin ja luottamusmiehiin.

YHTEISET PELISÄÄNNÖT

Henkilökunnan kanssa mietitään mitä toiminnalta odotetaan ja mitä pelkoja siihen liittyy. Millaisia asioita tulee tehdä, että odotukset voisivat toteutua ja uhkien toteutumista voitaisiin välttää? Näiden kysymysten perusteella luodaan yhdessä pelisääntöjä ja toimintamalleja, joita voidaan myöhemmin käytännön kokemuksen karttuessa muokata ja täydentää. Joitakin peruskysymyksiä kaikkien työyhteisöjen on hyvä käsitellä:

Mitä tarkoittaa että hoitoyhteisömme osana on vapaaehtoisia?

Hoitolaitoksen henkilökunnan täytyy tietää vapaaehtoistoiminnan periaatteista. Mitä kuuluu vapaaehtoisten tehtäviin ja keitä toiminnassa on milloinkin mukana? Millaista apua hoitohenkilökunta voi pyytää vapaaehtoisilta? Kuka voi puuttua vapaaehtoisten toimintaan? Miten annetaan rakentavaa palautetta?

Millaisia tietoja vapaaehtoiselle annetaan hoitolaitoksen potilaista/asukkaista?

Vapaaehtoinen voi tarvita potilaasta joitakin ennakkotietoja. Hänen tulisi saada vähintään ne tiedot, jotka ovat tarpeen potilaan tai asukkaan avustamisessa. Tärkeää on tietää potilaan toiminnallisista mahdollisuuksista ja rajoitteista sekä siitä, ovatko jotkut keskustelun aiheet hänelle arkoja. Hyvä on tietää, onko hänellä erityisiä toiveita tai mieltymyksiä. Monet asiat vapaaehtoisen on paras kysyä potilaalta itseltään.

Henkilökunta voi keskustella potilaan kanssa, mitä hän haluaa kerrottavaksi ennakkoon vapaaehtoistyöntekijälle. Mikäli hän ei itse pysty kertomaan toiveistaan, asiaa voidaan kysyä omaisilta.

Mistä vapaaehtoisena työskentelevät ihmiset tunnustetaan?

Hoitolaitoksessa toimittaessa vapaaehtoisilla on hyvä olla jokin tunnus tai työasu. Rintaan kiinnitettävästä riittävän isotekstisestä nimikortista on potilaan, omaisen tai henkilökunnan helppo nähdä vapaaehtoisen nimi sekä hänen roolinsa, ”vapaaehtoistyöntekijä” tai ”vapaaehtoinen”. Nimikortti kertoo osaltaan vapaaehtoisen kuulumisesta hoitoyhteisöön.

Miten omaiset saavat tietoa vapaaehtoisten toiminnasta?

Omaisten tulee saada tietoa vapaaehtoisten toiminnasta ja siitä, miten heidän apuaan on saatavissa. Omaisia varten on hyvä olla selkeät, kaikkien saatavilla olevat tiedotteet, joissa kerrotaan vapaaehtoistoiminnasta. Ongelmatilanteissa omaisten täytyy tietää, miten toimitaan ja keneen työntekijään voi olla yhteydessä.

Esimerkit esitteestä ilmoitustaululla ja vapaaehtoistoiminnan esittelykansioista löytyvät nettisivuilta: sakasti.evl.fi/vapaaehtoisethoitolaitoksissa.

VASTUUHENKILÖN JA TYÖNTEKIJÖIDEN YHTEISTYÖ

Vapaaehtoistoiminnalle nimetään vastuuhenkilö (koordinaattori, yhdyshenkilö), joka tehtävänä on olla yhdistävänä linkkinä vapaaehtoisten ja hoitolaitoksen ammattihenkilökunnan välillä. Vastuuhenkilönä voi toimia sairaalapappi, seurakunnan työntekijä, hoitolaitoksen sosiaalityöntekijä, virikeohjaaja tai joku sairaanhoitajista. Jos vapaaehtoisia toimii hoitolaitoksessa useammassa yksikössä, on hyvä, että jokaisella yksiköllä on oma vapaaehtoistoiminnan vastuuhenkilönsä.

Kun toiminnassa on paljon vapaaehtoisia, vastuuhenkilön tehtävään kuuluu runsaasti työaika. Tehtävään on yhteisellä sopimuksella irrotettava riittävästi aikaa muusta työstä. Joissakin hoitolaitoksissa on nähty parhaaksi palkata oma työntekijä vastaamaan vapaaehtoistoiminnasta.

Vastuuhenkilö ei ole aina paikalla osaston arjessa. Hoitolaitoksen kaikki työntekijät valmennetaan riittävään arjen yhteistoimintaan vapaaehtoisten kanssa. Samalla sovitaan tehtävistä, joita heille kuuluu heidän toimiessaan vapaaehtoisten työtovereina.

TURVALLISUUSUUNNITELMA

Jokaisessa laitoksessa on turvallisuussuunnitelma, jossa kartoitetaan riskejä ja määritellään vastuukysymykset. Vapaaehtoistoiminnalle ei tarvitse tehdä omaa suunnitelmaa, vaan sen osuus lisätään laitoksen turvallisuussuunnitelmaan.

Vapaaehtoisten kutsuminen

MISTÄ LÖYDÄN VAPAAEHTOISIA?

Työryhmässä mietitään aluksi, keitä erityisesti halutaan tavoittaa ja millaisia valmiuksia heiltä odotetaan. Onko esimerkiksi seurakunnan toiminnassa sellaisia ihmisiä, joita haluttaisiin mukaan? Toivotaanko vapaaehtoisiksi eläkkeelle jääneitä ihmissuhdeammattilaisia vai olisiko hyvä saada mukaan aivan muiden alojen ihmisiä? Olisiko tässä paikka opiskelijoille? Voiko mukaan tulla omaa surutyötään jo läpikäynyt, sairaalamaailman kanssa tutuksi tullut potilaan omainen?

Kun mahdolliset kohderyhmät on hahmoteltu, on helpompi löytää keinoja tavoittaa heidät. Jos mielessä on tietty kohderyhmä, voi yhteistyönpyynnön osoittaa suoraan tälle ryhmälle. Seurakuntien tai järjestöjen työntekijöillä saattaa olla tiedossaan vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita henkilöitä. Usein kuitenkin tarvitaan avointa kutsua, joka antaa asiasta kiinnostuneille mahdollisuuden tarjoutua mukaan. Ilmoittaa voi muun muassa seurakuntalehdissä, paikallis- tai ilmaisjakelulehdissä tai alueradiossa. Seurakuntien, sairaaloiden ja laitosten nettisivut ja ilmoitustaulut ovat käyttökelpoisia kanavia alkavasta toiminnasta tiedottamiseen.

Ilmoituksessa kerrotaan lyhyesti, minkälaisesta vapaaehtoistyöstä on kysymys. Parasta on, jos ilmoittelun kanssa samaan aikaan lehteen saadaan artikkeli hoitolaitoksessa tapahtuvasta vapaaehtoistyöstä tai sen tarpeesta. Ilmoitteluun voi liittyä myös yleisölle avoin tilaisuus, jossa kerrotaan vapaaehtoistoiminnan periaatteista ja käytännöistä.

Vapaaehtoisten vastaanottaminen ja haastattelu

Kun ihminen vastaa kutsuun, häneen otetaan yhteyttä mahdollisimman pian ja sopia tapaamisesta. Hyväksi todettu käytäntö on haastatella kaikkia vapaaehtoiseksi hakeutuvia joko yksittäin tai pienissä ryhmissä. Haastattelijoina on hyvä olla työpari, joka tuntee vapaaehtoistyötä ja hoitolaitosten elämää.

Tapaamisessa selvitetään, minkälaisia tehtäviä hoitolaitoksessa on tarjolla ja keskustellaan vapaaehtoistoiminnan periaatteista. Haastattelussa käydään läpi hakijan elämäntilannetta ja motiiveja ryhtyä vapaaehtoistyöhön. Myös haastateltavan toiveista, odotuksista ja vapaaehtoistyöhön liittyvistä mielikuvista keskustellaan.

Haastattelun aikana sekä työntekijällä että vapaaehtoiseksi hakeutuvalla itsellään on mahdollisuus arvioida tehtävän sopivuutta juuri hänelle. Keskustelussa kysytään, millainen sitoutuminen hakijalle on mahdollista. Monet tehtävät vaativat pitempiäaikaista sitoutumista ja koulutusta. Joissakin tehtävissä työnohjaukseen osallistuminen on välttämätöntä.

Hyvin erilaisille ihmisille voi löytyä tehtävä sairaalavapaaehtoistyössä. Kaikille ei sovi potilasystävänä toimiminen. Palvelumahdollisuuksia voi olla myös virkistystilaisuuksissa, myyjäisten, talkoitten ja tempausten ideoinnissa ja toimeenpanossa tai vaikkapa kahvion ylläpidossa.

On myös tilanteita, joissa työntekijä joutuu sanomaan, että hakija ei voi toimia hoitolaitoksessa vapaaehtoisena tai että hän ei voi toimia siinä roolissa, missä haluaisi. Silloin on parempi sanoa asia selvästi, avoimesti ja ystävällisesti, perustellen miksi arvioi näin. Myös vapaaehtoiseksi hakeutuvalla itselleen voi haastattelu- vaiheessa selkiytyä, että hänellä ei ole voimavaroja tarjolla oleviin tehtäviin tai että hänen odotuksensa ovat olleet epärealistisia. Haastattelijoiden pitää tällaisessa tilanteessa tarjota mahdollisuus perääntymiseen.

Henkilökohtainen haastattelu ennen koulutusta on todettu hyväksi käytännöksi. Tällöin osallistujien sitoutuminen on vahvempaa ja osa käytännön tehtävistä voidaan aloittaa jo koulutuksen aikana.

Esimerkki haastattelulomakkeesta (Liite 1)

Koulutusten järjestäminen

Vapaaehtoisille järjestetyt koulutukset ovat tärkeä osa toimintaa. Joskus lyhyt perehdyttäminen tehtäviin riittää, toiset aihepiirit taas vaativat pidemmän koulutuksen. Vapaaehtoisena toimimisen myötä herää monenlaisia kysymyksiä. Sen vuoksi on tärkeää järjestää myös jatkokoulutusta erilaisista teemoista. Säännöllisten koulutustapaamisten on todettu vahvistavan vapaaehtoisten keskinäistä yhteyttä ja vahvistavan motivaatiota.

Koulutuksen pituus ja sisältö vaihtelevat riippuen siitä, mihin tehtäviin vapaaehtoisia on tarkoitus kouluttaa. Kaikille kursseille yhteisiä teemoja ovat ainakin vapaaehtoistyön periaatteet, potilaan tai asukkaan ja hänen läheisensä kohtaaminen, vaitiolo- ja vastuukysymykset, hoitolaitoksen toimintaperiaatteet, yhteistyö henkilökunnan kanssa sekä vapaaehtoisen oma jaksaminen.

Koulutuksen jälkeen huolehditaan hyvin myös hoitolaitoksessa tapahtuvasta perehdyttämisestä ja tehtäviin ohjaamisesta.

LYHYT PEREHDYTTÄMINEN

Monilla vapaaehtoiseksi hakeutuvilla ihmisillä on kokemusta erilaisten ihmisten kohtaamisesta ja hoitolai-

toksissa toimimisesta joko omaisen, ystävän, ammattilaisen tai vapaaehtoisen näkökulmasta. Silti on tärkeää selvittää vapaaehtoisen erityistä roolia suhteessa kohdattaviin ihmisiin, heidän omaisiinsa ja ammattihenkilöstöön.

Vapaaehtoinen ei toimi hoitolaitoksessa yksityishenkilönä. Hänen tulee sitoutua yhteisesti sovittuihin periaatteisiin ja vaitiolovelvollisuuteen. Vapaaehtoisena toimivan on tiedettävä, miten toimia yllättävissä tilanteissa ja mistä hän saa tukea ja apua vaikeissa tai kuormittavissa asioissa.

Lyhimmillään perehdytys on yhden kokoontumisen mittainen. Perehdytyksen tukena on hyvä olla jaettavaa materiaalia. Hoitolaitoksessa toimiville vapaaehtoisille tarjotaan pitkin vuotta koulutus- tai keskustelutukioita, joissa syvennetään erilaisia teemoja ja käsitellään aiheita, joita toiminnassa tulee eteen.

Lyhyen perehdytyksen etuna on se, että alusta asti päästään käytännön toimiin. Vapaaehtoisena toimiminen ja koulutus liittyvät kiinteästi yhteen. Erityisen hyvin lyhyt perehdytys toimii silloin, kun toiminta tapahtuu ryhmässä hoitolaitoksen yhteisissä tiloissa tai vapaaehtoiseksi pyrkivä on ennestään tuttu ja luotettu ihminen. Perehdytyksen kautta toimintaan voi tulla mukaan uusia ihmisiä myös silloin, kun varsinaista kurssia ei olla lähiaikoina järjestämässä.

Lyhyen perehdytyksen haasteena on, ehtiikö vapaaehtoisen ja työntekijän välillä syntyä luottamus. Jos ei tunne toista tarpeeksi, on vaikeaa löytää parhaiten sopivia tehtäviä.

Esimerkki ohjeesta vapaaehtoiselle (Liite 2)

PERUSKOULUTUS

Pidempijaksoinen koulutus antaa vapaaehtoiseksi tulevalle hyvät valmiudet toimia erilaisissa tilanteissa. Vapaaehtoiset saavat aikaa itsensä ja motiiviansa tutkimiselle. Työntekijöille ehtii muodostua laajempi näkemys mukana olevien ihmisten osaamisesta, voimavaroista ja mahdollisista toiminnan esteistä tai rajoitteista.

Pitkän koulutuksen haasteena on, miten ihmiset saadaan sitoutumaan koulutuksen jälkeiseen käytännön toimintaan. Koulutuksiin hakeutuu usein ihmisiä, jotka haluavat vain tiedollisesti kehittää itseään. On paljon kokemuksia siitä, että pitkään koulutukseen käytetään paljon aikaa ja vaivaa, mutta käytännön toimijoita saadaan vapaaehtoisiksi vain vähän.

Koulutusta suunniteltaessa pitää ratkaista sekä käytännöllisiä että sisällöllisiä asioita. Onko jokin arki-ilta tai viikonpäivä toistaan parempi? Käytetäänkö koulutukseen viikonloppuja? Montako kertaa olisi hyvä kokoontua eli mikä olisi koulutuksen kesto? Ensimmäinen konkreettinen päätös on lyödä lukkoon koulutuksen päivämäärät, kellonajat ja alustava runko käsiteltävistä aiheista.

Peruskoulutus voi olla 5-8 kokoontumisen sarja, joka koostuu teoriasta, käytännön harjoituksista ja tutustumiskäynneistä. Koulutukseen on hyvä sisällyttää tutustumiskäynti tulevaan työkenttään ja hoitohenkilökuntaan kuuluvan puheenvuoro, jossa kerrotaan hoitolaitoksen arjesta. Myös kokeneen vapaaehtoisen näkökulma on tärkeä kuulla, jos se vain on mahdollista.

Koulutusaiheita toiminnan tavoitteista riippuen ovat mm.

- Koulutuksen tavoitteet
- Vapaaehtoistoiminnan periaatteet
- Hoitolaitoksen hoitotyön periaatteet ja henkilöstö
- Henkilökunnan ja vapaaehtoisten yhteistyö
- Vaitiolo- ja vastuukysymykset
- Sitoutuminen vapaaehtoistehtävään
- Vapaaehtoisen toimenkuva hoitolaitoksessa
- Ihmisen kohtaaminen ja vuorovaikutus
- Ryhmätoiminnan ohjaaminen
- Eri-ikäisten tukena oleminen
- Sairastuminen, kriisit ja luopuminen
- Vapaaehtoisena kuolevan lähellä

- Kehitysvammaisen vapaaehtoisystävänä toimiminen
- Hengellisten tarpeiden kohtaaminen
- Työnohjauksen merkitys vapaaehtoistyössä
- Vapaaehtoisen oma jaksaminen
- Apuvälineisiin tutustuminen ja fyysinen avustaminen

Vapaaehtoisurssin kouluttajiksi ja luennoitsijoiksi voidaan kutsua kurssin vastuuhenkilöiden lisäksi esimerkiksi lääkäri, psykoterapeutti, osastonhoitaja, sosiaalityöntekijä, kotisairaanhoidtaja, eri tehtävissä toimineita vapaaehtoisia, seurakunnan työntekijöitä ja järjestöjen asiantuntijoita.

Ohessa on koulutusesimerkkejä hoitolaitosten tukihenkilötoimintaan ja saattohoidon vapaaehtoisiksi.

Tukihenkilötyön peruskurssi (Liite 3)

Saattohoidon 5 kerran vapaaehtoistyön koulutus (Liite 4)

Saattohoidon pitkä vapaaehtoiskoulutus (Liite 5)

TEHTÄVIIN OHJAAMINEN

Uuden vapaaehtoistyöntekijän on päästävä tehtäväänsä mahdollisimman pian. Jos vapaaehtoiselle ei löydy heti mielekästä tehtävää, työntekijän tulee olla häneen säännöllisesti yhteydessä. Tärkeintä on, että vapaaehtoinen tuntee kuuluvansa työyhteisöön ja vakuuttuu siitä, että hänen työpanostaan tarvitaan.

Tukihenkilö- tai potilasystävätoiminnassa ensimmäisellä tapaamiskerralla vapaaehtoisen mukana on joku hoitajista, joka esittelee hänet potilaalle tai asukkaalle. Ensimmäisellä käynnillä sovitaan vierailujen ajankohdista sekä siitä, minkälaista tukitoimintaa vapaaehtoiselta odotetaan. Tehtäviin ohjaaminen voi tapahtua jo peruskoulutuksen aikana.

Hoitolaitoksessa, jossa on jo ennestään vapaaehtoisia, voidaan järjestää aloittelevalle vapaaehtoiselle ”kummi”. Hän on toiminnassa mukana ollut kokeneempi vapaaehtoinen, jonka työparina aloittelija saa olla ensimmäiset kerrat. Kummi tutustuttaa hänet työyhteisöön, perehdyttää hänet tehtäviinsä, kannustaa ja motivoi sekä on henkisenä tukena vapaaehtoistehtävien eri vaiheissa.

Vapaaehtoisten tuki ja palkitseminen

Vapaaehtoiset jatkavat toiminnassa yleensä niin kauan kuin heistä pidetään huolta. He tarvitsevat tukea, ohjausta ja tunnustusta sekä tarkoituksenmukaista jatkokoulutusta. Työstä saatu palaute tukee tehtävien tekemistä ja tavoitteiden saavuttamista. On tärkeä antaa kannustavaa palautetta ja tarvittaessa myös korjaavaa palautetta. Merkittävä asia on kokemus työn arvostuksesta ja siitä, että vapaaehtoisena toimivien mielipiteet ja näkemykset otetaan huomioon toiminnan kehittämässä. Tukea voi siis antaa jo työntekijöiden myönteinen asenne!

Palautteen antamisen tärkeydestä kannattaa keskustella myös henkilökunnan kanssa. Avoin vuorovaikutus ja rohkaiseva huomioiminen ovat jokaiselle merkityksellisiä. Niiden merkitystä ei arjen kiireen keskellä välttämättä muisteta.

Vapaaehtoisen pääasiallinen tuki on toiminnasta vastaava työntekijä. Tukea saadaan myös toisilta vapaaehtoisilta. Säännöllinen yhteydenpito, kiireetön kohtaaminen, ajatusten vaihto sekä keskustelu kokemuksista ovat tukemisen kulmakiviä. Jokaisella vapaaehtoisena toimivalla pitää olla tieto, kehen ottaa yhteyttä, kun haluaa purkaa vapaaehtoistyössä eteen tulleita kuormittavia tilanteita.

Yksi tapa palkita ja sitouttaa vapaaehtoisia ovat koulutus- ja virkistystilaisuudet, joita kannattaa järjestää ainakin pari kertaa vuodessa. Ne viestittävät, että vapaaehtoisten työtä pidetään arvossa. Samalla vapaaehtoiset tutustuvat toisiinsa ja yhteenkuuluvaisuuden tunne lujittuu. Joidenkin koulutustilaisuuksien on hyvä olla yhteisiä hoitohenkilökunnan kanssa.

Tärkeää on välillä juhlistaa arkista työtä. Kalenterivuoden juhla-ajat, merkkipäivät tai kokemus onnistuneesta työrupeamasta antavat aiheen juhliä. Onnistuneiksi on koettu muun muassa henkilökunnan ja vapaaehtoisten yhteiset pikkujoulut. Juhlan aihe voi olla myös uusien vapaaehtoisten siunaaminen tehtäviinsä.

TYÖNOHJAUS

Monet vapaaehtoistehtävät sisältävät kuormittavia ja haastavia tilanteita. Tehtävät edellyttävät vaitiolovelvollisuutta. Vapaaehtoisilla tulee olla mahdollisuus saada työnohjausta ja konsultaatiota tarpeen mukaan. Konsultaatio on yleensä kertaluontoista ja voi tapahtua esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan vastuuhenkilön tai erikseen sovitun ja tehtävään perehdytetyn kokeneen vapaaehtoisen kanssa. Työnohjaus toteutuu vapaaehtoistoiminnassa usein ryhmämuotoisena. Työnohjauksen kestosta ja luonteesta sovitaan ryhmäläisten toiveiden ja toiminnan tarpeiden mukaan.

Työnohjauksessa vapaaehtoinen saa tarkastella ja purkaa tehtävässään esiin nousseita tilanteita ja kokemuksia. Hän saa tukea sekä omassa roolissaan vapaaehtoisena että yhteistoiminnassa ammattiauttajien ja toisten vapaaehtoisten kanssa. Tärkeää työnohjauksen antia ovat juuri omien kokemusten jakaminen, niistä ja toisten kokemuksista oppiminen sekä toisilta saatu vertaistuki. Työnohjaus on se paikka, jossa voi käsitellä vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita. Työnohjauksessa kuultuja asioita ei ole lupa kertoa ulkopuolisille.

Mitä on syytä tietää lainsäädännöstä

Vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen liittyy monia lakeja ja säädöksiä, joita on otettava huomioon. Yksi korkealaatuisen toiminnan kriteeri on, että se järjestetään turvallisesti. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta. Turvallisuutta arvioidaan sekä työntekijän, vapaaehtoisen että muiden toimintaan osallistuvien näkökulmista. Toiminta on turvallista, jos siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttäviä. Osa toiminnan hallintaa on myös oppia sietämään epävarmuutta ja sitä ettei kaikkea voi hallita.

Tarvitaanko turvallisuussuunnitelma?

Palvelujen turvallisuutta koskeva vaatimus perustuu myös lainsäädäntöön. Palvelujen järjestäjän on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, ettei toiminnasta aiheudu vaaraa osallistujan toiminnan vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle.

Turvallisuusohjeet on asiakirja, jossa on määritelty palvelujen, toiminnan ja tapahtumien turvallisuuteen liittyviä asioita kuten esimerkiksi henkilöstön ja vapaaehtoisten tehtäväjako, riskien arviointi, turvallisuussuunnitelma sekä avunhälyttämisyjärjestelyt erilaisiin onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteisiin.

Jokaisessa laitoksessa on turvallisuussuunnitelma. Vapaaehtoistoiminnan kysymykset kuuluvat siihen. Kun toimintaa käynnistetään, vapaaehtoistoiminnan osuus lisätään turvallisuussuunnitelmaan.

Kenen vastuulla ja vakuutuksissa vapaaehtoiset toimivat?

Laitoksessa toimitaan niin sanotulla isännänvastuulla. Sillä tarkoitetaan tyypillisimmin työnantajan velvollisuutta korvata vahinko, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa. Isännänvastuu ei kuitenkaan koske pelkästään työntekijöiden aiheuttamia vahinkoja. Se voi syntyä myös tilanteissa, joissa joku tekee vapaaehtoistyötä ilman palkkaa tai muuta vastiketta. Edellytyksenä on kuitenkin, että vapaaehtoistyö on olosuhteiltaan rinnastettavissa työsuhteeseen. Sillä, jonka lukuun työtä suoritetaan, tulee olla oikeus johtaa ja valvoa vapaaehtoistyöntekijän työtä.

Laitoksessa toimivien vapaaehtoisten osalta on sovittava, kenen vastuulla vapaaehtoiset toimivat. Laitoksen johto saattaa tulkita antaneensa sairaalasielunhoitajalle ainoastaan luvan organisoida seurakunnan vapaaehtoistoimintaa laitoksessa. Tällöin isännänvastuun kantaa seurakunta. Mikäli katsotaan, että kyse

on yhteistoiminnasta seurakunnan ja laitoksen kanssa, isännänvastuu kohdistuu kumpaankin osapuoleen. Monesti on luontevaa, että vapaaehtoistoiminta on hoitolaitoksen toimintaa ja myös isännänvastuu on laitoksen. Selkeyden vuoksi asiasta on hyvä tehdä kirjallinen sopimus. Hoitolaitoksen ja/tai seurakunnan vakuutusten kattavuus täytyy selvittää vapaaehtoisten tekemän työn osalta. Toiminnalla on hyvä olla vastuuvakuutus.

Koskevatko työsuojelulait myös vapaaehtoisia?

Työsuojelu tarjoaa työkaluja henkilöstön työkyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Lain mukaan työnantajan velvollisuutena on huolehtia, ettei vapaaehtoistyöntekijän turvallisuudelle tai terveydelle aiheudu haittaa tai vaaraa. Vapaaehtoisen velvollisuutena on noudattaa turvallisuusohjeita ja käyttää hänelle annettuja suojaimia ja apuvälineitä.

Vaikka työsuojelu ei laajassa mitassa koskekaan vapaaehtoisia, on toiminnassa huomioitava vapaaehtoisten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Mitä tarkoittaa vaitiolovelvollisuus vapaaehtoistyössä ?

Laitoksen tai seurakunnan tehtävissä toimivia vapaaehtoisia koskevat suurelta osin samat vaitiolovelvollisuussäädökset kuin palkallisia työntekijöitä. Vaitiolovelvollisuus on yksi vapaaehtoistoiminnan peruspilareista.

Vaitiolovelvollisuutta koskevan sitoumuksen allekirjoittaminen konkretisoi asiaa sekä toiminnan järjestäjälle että vapaaehtoisille. Vaitiolovelvollisuuden merkitystä tulee korostaa vapaaehtoisten koulutuksessa ja tehtävään perehdyttämisessä. Samalla tulee huolehtia siitä, että vaitiolovelvollisuuden alaisille vapaaehtoisille järjestetään työnohjauksellista tukea. Koulutuksessa ja tehtävään perehdyttämisessä tulee kertoa, miten tukea on saatavissa.

Lisätietoa: Aika puhua - aika vaieta -opas.

Tarvitaanko rikosrekisteriote alaikäisten kanssa toimivilta vapaaehtoisilta?

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän turvallisuuttaan. Lakia sovelletaan työhön, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Lain soveltamisen edellytyksenä on se, että vuorovaikutustilanteissa ei ole läsnä lapsen huoltajaa.

Laki koskee tällä hetkellä pääsääntöisesti työ- tai virkasuhteessa tehtävää työtä, mutta vapaaehtoistoiminnan osalta asiaa selvitetään parhaillaan. On mahdollista, että jatkossa rikosrekisteriote vaaditaan myös vapaaehtoisilta, jotka toimivat säännöllisesti ja pitkäkestoisesti lasten ja nuorten parissa. Tälläkin hetkellä rikosrekisteriote vaaditaan vapaaehtoisilta, jos kyse on kunnan ostamasta aamu- tai iltapäivätoiminnasta.

Mikä ilmoitusvelvollisuus?

Jos arvioidaan, että lapsi on vaarassa ja hänen tilanteensa edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä, on aina tehtävä ilmoitus lastensuojeluviranomaisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei poista se, että lapsi tai hänen huoltajansa vastustaa tai kieltää ilmoituksen tekemisen. Ilmoituksen tekemiseen eivät vaikuta myöskään ilmoitusvelvollista koskevat mahdolliset salassapitosäännökset tai esimerkiksi luottamuksellinen asiakassuhde ilmoitusvelvollisen ja lapsen tai lapsesta huolta pitävän henkilön välillä. Ilmoitusvelvollisuus koskee niin työntekijöitä kuin vapaaehtoisiaakin.

Millaisia rekisterejä vapaaehtoisista voi pitää?

Henkilörekisterin muodostaa mikä tahansa nimi- ja osoiteluettelo, jolla on itsenäinen käyttötarkoitus. Kun rekisteriä ryhdytään pitämään, tulee ensin suunnitella sen tarve ja miettiä sen tarkoitus. Rekisteriin voidaan kerätä vain rekisterin käytön kannalta oleellinen tieto. Tietojen on myös oltava virheettömiä.

Kun henkilötietoja kerätään, on samalla ilmoitettava ihmiselle, mihin hänen tietojaan käytetään ja kuka niitä voi tarkastella. Rekisteröidyllä on oikeus tarkastaa itseään koskevat tiedot ja vaatia virheellisen tiedon oikaisua. Hän saa myös kieltää käsittelemästä häntä koskevia tietoja suoramarkkinointia, markkina- ja mielipidetutkimusta sekä henkilömatrikkelia ja sukututkimusta varten. Tietoja ei saa käyttää tarkoituksiin, joista ei ole tietoja kerätessä sovittu.

Kenellä kuuluu olla hygieniapassi?

Hygieniapassia tarvitaan ruokailuissa, myyjäisissä ja muissa toiminnoissa, joissa käsitellään pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Passi on välttämätön vastuullisilla henkilöillä, mutta ei kaikilla toimijoilla.

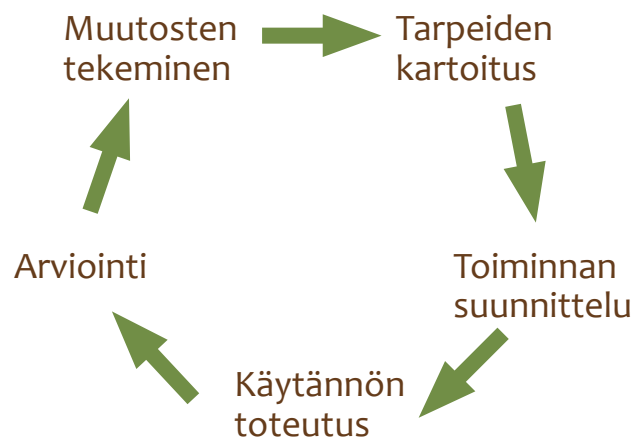
Arviointi

Vapaaehtoistoiminnan käynnistäminen pohjatöineen kannattaa tehdä huolellisesti. Myös toiminnan kehittämiseen on syytä varata aikaa ja tilaa. Toimintamallia ei kannata hioa liian valmiiksi heti aluksi. Tärkeää on päästä aloittamaan, havainnoida toimintaa, kerätä siitä matkan varrella palautetta ja tehdä jatkoa varten tarvittavat muutokset.

Palautetta pyydetään niin potilailta ja omaisilta kuin henkilökunnaltakin. Keskeisiä palautteen antajia ovat vapaaehtoiset itse. Työnohjaus- ja konsultaatiotapaamiset ovat luontevia paikkoja tilanteita palautteen keräämiseen. Toimintoja ja koulutusta uudistettaessa kannattaa ottaa huomioon eri tahojen palautteet. Vapaaehtoisten on tärkeää olla mukana kaikessa kehittämistyössä. He voivat myös osallistua kouluttamiseen ja uusien vapaaehtoisten perehdyttämiseen.

Vapaaehtoistoimintaa kehitetään vastaamaan arjen muuttuviin haasteisiin. Malli ei ole heti valmis, vaan se muotoutuu kertyvän kokemuksen myötä. Suunnittelu, käytännön toiminta ja arviointi liittyvät kehittämistyössä toisiinsa. Toimintaa kannattaa kehittää rohkeasti ja kokeilla uutta. Näin vapaaehtoistoiminta säilyy elävänä ja vastaa juuri niihin tarpeisiin, joita varten se on käynnistetty.

Vapaaehtoiset ovat ja tulevat olemaan enemmän ja entistä tiedostetummin keskeinen voimavara tulevaisuuden ihmissuhdetyössä sekä yhteiskunnan että kirkon toiminnoissa.

Materiaalia ja kirjallisuutta

Kirjallisuutta

IHMISEN LÄHELLÄ. HENGELLISYYS HOITOTYÖSSÄ

Kirsti Aalto ja Raili Gothóni (toim.) Kirjapaja 2009.

LÄSNÄ JA LÄHELLÄ. OPAS KUOLEMAA JA SURUA KOHTAAVILLE VAPAAEHTOISILLE

Katariina Engblom ja Elisa Lehtonen. Eläkeliitto. Helsinki 2010.

NÄPPITUNTUMALLA. MUMMON KAMMARI JA VAPAAEHTOINEN VANHUSTYÖ

Iiro Jahnukainen, Maarit Tammisto ja työryhmä. Tampere 2010.

10 ASKELTA PAREMPAAN VAPAAEHTOISTOIMINTAAN

Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) Vihreä sivistysliitto ry. Eura 2010.

EHJÄKSI HOIDA. HENGELLISYYS VANHUUDESSA

Yrjö Sariola. Päivä Osakeyhtiö 2011.

DIAKONINEN KOTIKÄYNTITYÖ. TUKEA JA ROHKAISUA VANHUSTEN PARISSA TEHTÄVÄÄN KOTIKÄYNTITYÖHÖN

Ellen Havukainen, Pirjo Litmanen, Irene Nummela ja Helena Viitanen. Kirkkopalvelut ry. Helsinki 2010.

Ideoita ja ihmisiä

Tällä sivulla on ihmisiä, joihin voit ottaa yhteyttä kun mietit vapaaehtoistoiminnan kysymyksiä hoitolaitoksissa.

Materiaalin työstänyt työryhmä:

PIRJO VATANEN, työryhmän puheenjohtaja, johtava sairaalapastori, Vantaan seurakuntayhtymä

Kokemukseni liittyvät saattohoidon vapaaehtoistoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen sairaalapappina Vantaalla 1980-luvun lopulta 2000-luvulle. Olen ollut mukana toimintaa suunnittelevassa ja koulutustyöryhmässä, kouluttajana ja työnohjaajana. Muuhun hoitolaitosten vapaaehtoistoimintaan olen osana sairaalatyötäni osallistunut niin ikään kouluttajana ja työnohjauksellisissa tehtävissä.

Ota yhteyttä: pirjo.vatanen@evl.fi

LEENA HEINONEN, sairaalapastori, Vantaa

Ota yhteyttä: leena.r.heinonen@evl.fi

SEPPO LAURELL, merikapteeni, Terhokodin vapaaehtoinen

Valmistuin kirkon ja SPR:n järjestämältä saattohoidon vapaaehtoisurssilta syksyllä 1986, mistä lähtien olen toiminut yhtäjaksoisesti potilastyössä. Ensimmäiset 2 vuotta toimin Laakson sairaalassa ja syksystä 1988 Terhokodissa sen perustamisesta alkaen. Vuoteen 1999 asti toimin osastolla olevien potilaitten tukihenkilönä, vuodesta 2000 pääosin kotisairaanhoidossa olevien potilaiden parissa ja vuodesta 2004 myös osaston kanslia- ja aulapäivystäjänä ja omaistentunnin vetäjänä, joissa tehtävissä olen edelleenkin. Vuosina 1993-2002 pidin luentoja saattohoidon vapaaehtoistyöstä eri puolilla Suomea mm. sairaaloissa, sairaanhoito-oppilaitoksissa, saattokodeissa, sairaanhoitajapäivillä sekä kirkon ja seurakuntien järjestämällä opintopäivillä.

Ota yhteyttä: seppo.laurell@kolumbus.fi

ANNE NORVASUO, vanhainkotien sielunhoitaja, Turun ja Kaarinan srk-yhtymä

Olen toiminut pappina vanhainkodeissa runsaat 10 vuotta. Työssäni olen rekrytoinut, haastatellut, kouluttanut ja ohjannut vapaaehtoisia eri tyyppiseen toimintaan vanhainkodeissa. Osa on toiminut yksittäisen vanhuksen ystävänä, osa on pitänyt erilaisia ryhmiä, osa on ulkoiluttanut vanhainkodin asukkaita. Myös kuolevan vanhuksen saattamiseen olen kouluttanut vapaaehtoisia. Jos sinulla on kysyttävää vapaaehtoistyön tiimoilta, ota yhteyttä!

anne.norvasuo@evl.fi

JOHANNA RANTANEN, johtava sairaalapastori, Lahden seurakuntayhtymä

Olen mukana vapaaehtoisprojektissa, jossa etsitään ja koulutetaan vapaaehtoisia vanhusten iloksi Tapanilakotiin Lahdessa, joka on kaupungin 110-paikkainen hoivakoti vanhuksille, jotka eivät tule toimeen kotona/palvelutalossa mutta eivät tarvitse pitkäaikaisosastojen hoitoa. Kevät 2011 ideoidaan ja suunnitellaan ja syksy 2011 on rekrytoinnin ja koulutuksen aikaa. Suunnitteilla on neljä iltapäivää kestävä koulutus, yhteensä 12 h. Tavoitteena on, että marraskuussa vapaaehtoiset aloittavat toimintansa Tapanilakodissa. Toivottavasti heitä on mukana 10-15. Projektissa on ollut alusta alkaen tärkeää yhteistyö laitoksen henkilökunnan kanssa. Kysymys on yhteistyöstä, joka suunnitellaan, tehdään ja rahoitetaan yhdessä. Ylihoitaja on asiasta innostunut ja tukee hanketta. Hoivakodin askarteluohjaaja on tärkeä yhteistyökumppani, hän tulee toimimaan talon koordinaattorina. Oma roolini on suunnitella, rekrytoida, kouluttaa sekä antaa vapaaehtoisille tukea ja työnohjausta. Joka osastolta on nimetty yhteyshenkilöt hankkeeseen. Katsotaan miten meidän käy!

Ota yhteyttä: johanna.rantanen@evl.fi

ANNE VILJANEN, vapaaehtoistoiminnan kehittämishankkeen projektisihteeri, Kirkkohallitus

Tehtäväni on kehittää yhdessä seurakuntien kanssa kirkon vapaaehtoistoimintaa ja tukea työntekijöitä työskentelyssä seurakuntalaisten kanssa. Hanke loppuu 31.12.2012.

Ota yhteyttä: anne.viljanen@evl.fi

MARJA-LIISA SÖDERQVIST, työryhmän sihteeri, Kirkkohallitus

Ota yhteyttä: marja-liisa.soderqvist@evl.fi

Kirkon diakonia ja sielunhoito - yksikössä Kirkkohallituksessa sairaalasielunhoidon ja siihen liittyvän vapaaehtoistoiminnan kysymyksissä auttavat

SIRKKU TUKIAINEN, sairaalasielunhoidon kouluttaja

ota yhteyttä: sirkku.tukiainen@evl.fi

PIRJO KAROJARVI, toimistosihteeri, kirkon diakonia ja sielunhoito -yksikkö

ota yhteyttä: pirjo.karojarvi@evl.fi

Muita ihmisiä ja malleja eri puolilta Suomea:

Kaikki alla mainitut pdf-dokumentit löytyvät osoitteesta: sakasti.evl.fi/vapaaehtoisethoitolaitoksissa.

Kuopiossa käynnistettiin vapaaehtoistoiminta sairaalassa.

Lue Maarit Koivurovan kuvaus toiminnan aloittamisesta.

Sairaalavapaaehtoistoiminta Kuopiossa(pdf)

Ota yhteyttä: maarit.koivurova@evl.fi

Pirkanmaan hoitokodissa vapaaehtoiset hartaustiimiläiset luovat turvallisen ja rauhallisen ilmapiirin Hoitokodin aulaan ja avustavat potilaita ja heidän läheisiään. Näin hartauden pitäjä voi keskittyä omaan tehtäväänsä.

Hartaus on osa hoitoa (pdf)

Hartaustiimiläisten toimenkuva (pdf)

Lisää tietoa: www.pirkanmaanhoitokoti.fi

Ota yhteyttä: johanna.colliander@pirkanmaanhoitokoti.fi

Tampereen Mummon kammarin sairaalavapaaehtoistoiminta.

Kokemuksia ja vaiheita yli 20 vuoden matkalta.

Vapaaehtoistoiminnan kansio laitoksiin (pdf)

Ilmoitus hoitolaitoksen ilmoitustaululla (pdf)

Esite vapaaehtoiselle (pdf)

Ota yhteyttä: maarit.tammisto@tampere-evlsrk.fi ja vesa.fabrin@tampere-evlsrk.fi

Liitteet

Nimi _____

Osoite _____

Puhelinnumero _____

Tavoitettavuus _____

Kerro itsestäsi lyhyesti:

Elämäntilanne (perhesiteet yms.):

Millaista työtä teet (työajat) / olet tehnyt:

Elämän historiasta:

- Harrastuksesi:

- Oletko toiminut / toimitko vapaaehtoisena jossain tehtävässä?

- Oletko saanut vapaaehtoistoimintaan koulutuksen (esim. SPR tms.)

- Vahvuutesi / heikkoutesi:

- Fyysinen kunto, (onko syytä ottaa jotain erityistä huomioon ajatellen vapaaehtoistyötä) ja liikkuminen (oma auto, julkinen liikenne, polkupyörä):

- Hengellinen suuntautumisesi:

Mitä mielestäsi on saattohoitotyö? / Miksi haluat vapaaehtoiseksi saattohoitajaksi?

Haluaisitko kertoa vielä jotain:

LÄHIMMÄISENÄ SAIRAALASSA / VANHAINKODISSA

- Ilmoittaudu hoitohenkilökunnalle osastolle tullessasi ja sieltä lähtiessäsi.
- Käytä nimeulaa, näin sinut helpommin tunnistetaan vapaaehtoiseksi.
- Selvitä itsellesi osaston luonne. Näin ymmärrät potilasta paremmin.
- Tutustu henkilökuntaan. Yhteydenpito lisää omaa viihtyvyyttä ja on tärkeää tarpeellisen tiedonvälityksen kannalta.
- Sovi potilaan kanssa yhteistyönne periaatteista. Kuinka usein, milloin ja miten kauan kerrallaan tapaatte. Kirjoita mahdollisesti seuraava tapaamisajankohta potilaalle tietoon, näin myös omaiset ja hoitohenkilökunta tietävät tulostasi.
- Pidä lupauksesi. Odottavan aika on pitkä! Ilmoita potilaalle, jos et voikaan tulla käymään. Ole uskollinen ja luotettava. Potilaalla on todennäköisesti vain harvoja mahdollisuuksia puhua kipeistä asioista. Ole potilaan luottamuksen arvoinen.
- Anna itsellesi ja potilaalle aikaa. Yleensä ihmiset tutustuvat hiljalleen.
- Etene potilaan ehdoilla. Tällä tavoin tuet hänen itsetuntoaan ja itsenäisyyttään.
- Ole rauhallinen ja kiireetön. Kuuntele tarkasti ja tarkenna mahdollisesti ymmärsitkö oikein. Kuuntele myös hiljaisuutta, sitä, mitä ei sanota.
- Kunnioita potilaan persoonallisuutta ja vakaumusta. Sairas tai iäkäs ihminen on altisvaikutuksille ja haavoittuvainen. Älä manipuloi millään elämänalueella!
- Kunnioita potilaan toivomuksia. On aiheita, joista ei ehkä ole syytä puhua.
- Kunnioita potilaan rajoja! Salli hänen säilyttää yksityisyyttään. Esim. kosketus merkitsee eri ihmisille erilaisia asioita.
- Muista vaitiolovelvollisuus näkemästäsi ja kuulemastasi hoitolaitoksen sisällä, myös lähimmäissuhteen päättymisen jälkeen.
- Kuuntele itseäsi. Pura omia paineitasi.
- Osallistu vapaaehtoisille järjestettyihin yhteisiin kokoontumisiin.
- Ole yhteydessä saattohoidon yhdyshenkilöön laitoksessa, jossa työskentelet, etenkin silloin, kun oma elämäntilanteesi muuttuu, etkä voikaan sillä hetkellä jatkaa.

Leena Heinonen, sairaalapastori, Vantaa

VAPAAEHTOISEN KOULUTUS

Vapaaehtoisen koulutus toteutuu prosessina, joka kestää yhden lukukauden. Sen suositeltava laajuus on 15 – 20 tuntia, mikä merkitsee 5 – 8 koulutusiltaa. Yhden illan kesto voi olla kaksi tai kolme tuntia.

KOULUTUKSEN TAVOITTEET

- tukihenkilö osaa toimia toisen ihmisen apuna hänen toivomallaan tavalla
- tukihenkilö tunnistaa omat rajansa, vahvuutensa ja heikkoutensa
- tukihenkilö pitää huolta omasta jaksamisestaan
- tukihenkilö kunnioittaa toista ihmistä ja muistaa sitoutumisensa vaihteluun ja luottamuksellisuuteen
- tukihenkilö kunnioittaa toisen uskoa ja elämäkatsomusta pyrkimättä vaikuttamaan niihin

KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

Oheessa esitellään kahdeksan kerran koulutusrunko. Sitä on mahdollista soveltaa paikallisten resurssien ja tarpeiden mukaan.

1. KOKOONTUMINEN: VAPAAEHTOISTOIMINNAN PERIAATTEET

- tavoitteiden asettaminen kirjallisesti
- tavoitteiden purkukeskustelu ryhmässä
- vapaaehtoisen oikeus toimia terveydenhuollossa
- sairaalan, vanhainkodin tai muun hoitolaitoksen hoitotyön periaatteet ja henkilöstöhallinto
- vapaaehtoisen oikeudet ja vastuu kotikäynneillä

2. KOKOONTUMINEN: VUOROVAIKUTUSTAITOT

Vuorovaikutusta harjoitellaan erilaisin tehtävin ja demonstraatioin. Aloitetaan tavallisella juttelulla. Opetellaan kuuntelun ja vastaamisen taitoja.

Voidaan tehdä harjoituksia eri tilanteista:

- vuorovaikutus masentuneen kanssa
- vuorovaikutus vihaisen kanssa
- vuorovaikutus sulkeutuneen kanssa
- vuorovaikutus sairaan kanssa
- keskustelu sairaanhoitajan kanssa

3. KOKOONTUMINEN: VAITIOLO, VASTUU, SITOUTUMINEN

Koulutuksen aikana korostetaan toimintaan sitoutumisen merkitystä. Toiselle ihmiselle luvatus pitäminen on tärkeää. Tällä kerralla kurssilaiset allekirjoittavat sitoumuksen vaitioloon. Vapaaehtoistoiminnan luottamuksellisuus tarkoittaa vaitiota niistä asioista, joita autettavan kanssa on puhuttu. Toisen henkilöllisyyttä tai hänen sairauteensa ja elämäänsä liittyviä asioita ei saa kertoa ulkopuolisille, ei ystäville eikä puolisolle. Mieltä askarruttavista kysymyksistä, koetusta avuttomuudesta tai riittämättömyyden tunteesta on lupa puhua työnohjauksessa, ei muualla.

Jos vapaaehtoinen on sitoutunut käymään tietyn henkilön luona vaikkapa kerran viikossa, hän saapuu sovittuun aikaan. Mahdollisesta esteestä tulee ilmoittaa henkilön osastolle tai – mikäli mahdollista – suoraan hänelle itselleen.

4. KOKOONTUMINEN: TUETTAVAN IHMISEN ELÄMÄNTILANTEEN JA TAUSTAN YMMÄRTÄMINEN

Vapaaehtoinen tarvitsee tietoja potilaasta voidakseen toimia asianmukaisesti. Näitä tietoja antaa hänelle toiminnan koordinaattori.

Elämänvaihe ja potilaan ikä on tärkeää ottaa huomioon, samoin esimerkiksi

- fyysinen tai psyykinen sairaus
- kuulon, näön heikkeneminen, liikkumisen vaikeus
- työttömyys
- yksinäisyys tai perhesuhteet
- menetykset
- vanheneminen
- kulttuuritausta ja uskonto, myös äidinkieli

5. KOKOONTUMINEN: KUOLEVAN LÄHELLÄ

Kokoontuminen aloitetaan tarkastelemalla kunkin koulutettavan omia menetyksiä. Se voidaan tehdä parityöskentelynä.

Kouluttaja käsittelee seuraavia aiheita:

- kuolevan ja hänen läheistensä tukeminen
- hengellisten tarpeiden tunnistaminen
- hengellisiin tarpeisiin vastaaminen
- miten toimia kuoleman hetkellä
- mitä otetaan huomioon kuoleman jälkeen

Etukäteisluettavaksi on annettu jokin teksti, esimerkiksi Seppo Laurellin artikkeli ”Räsymatto-Arskan kuolettaminen”, sivut 43 – 60 kirjasta Elämä ja kuolema, suomalaisten kirjoituksia kuoleman kohtaamisesta. Kirjayhtymä 1994.

6. KOKOONTUMINEN: OPINTOKÄYNTI

Koulutettavien ryhmä tekee opintokäynnin paikkaan, jossa vapaaehtoiset tulevat toimimaan, esimerkiksi sairaalaan, vanhainkotiin tai dementiahoitokotiin. Siellä tavataan henkilökunnan edustaja ja kyseisen talon vapaaehtoistoimintaa koordinoiva henkilö. Toiminnan esittelyä täydentää keskustelu vapaaehtoistoiminnan periaatteista ja molemminpuolisista odotuksista.

7. KOKOONTUMINEN: KOKEMUKSIA VAPAAEHTOISTEN TOIMINNASTA

- Vapaaehtoisena pitkään toimineet kertovat potilaan luona käymisestä sairaalassa tai potilaan kodissa
- Omaisen kertomus vapaaehtoisen toiminnan merkityksestä
- Harjoituksia ja niiden purkamista mielenterveyskuntoutujan luona kuolevan luona

8. KOKOONTUMINEN: KOULUTUKSEN PÄÄTTÄMINEN

- omien tavoitteiden arviointi
- koko koulutuksen arviointi
- jatkosta sopiminen miten toiminta alkaa työnohjaus täydennyskoulutus
- nimineulojen ja todistusten jako päätöskahvit

KOULUTTAJAT

Vapaaehtoisten ryhmän vastaavana kouluttajana toimii kirkon työntekijä, esimerkiksi sairaalapastori, vanhustyön pastori, diakoniapastori tai diakoniatyöntekijä. Hän on samalla vapaaehtoisten toimintaa koordinoiva henkilö. Suurissa seurakuntayhtymissä ja joissakin seurakunnissa on vapaaehtoistyöstä vastaava pappi. Hän toimii kiinteässä yhteistyössä sairaalasielunhoitajien kanssa.

Toisena kouluttajana on eri asiantuntijoita, esimerkiksi

- terveydenhuollon edustaja (sairaanhoitaja tai sosiaalityöntekijä)
- lääkäri
- pappi
- diakoniatyöntekijä
- psykoterapeutti
- perheneuvoja
- kokenut vapaaehtoinen
- omainen

SAATTOHOIDON VAPAAEHTOISTEN KURSSI SYKSYLLÄ 2010

Aika: torstai-iltaisin 14.10.-11.11.2010 klo 17-19

Paikka:

KURSSIN OHJELMA

14.10. Kurssin aloitus, tutustuminen - sairaalapastori

Mitä saattohoito on? - sairaalapastori

Illassa mukana: diakoniatyöntekijät

21.10. Kuinka toimin vapaaehtoisena saattohoitajana

- Käytännön kysymyksiä

Illasta vastaa: diakoniatyöntekijät

28.10. Kuoleman kohtaaminen, sairaalapastori

Surutyö kuoleman lähellä, sairaalapastori

Illasta vastaa: diakoniatyöntekijä

04.11. Vapaaehtoisena kuolevan lähellä, sairaalapastori

Kokemuksia vapaaehtoisena toimimisesta, sairaalapastori

ja saattohoidon vapaaehtoiset

Illasta vastaa: diakoniatyöntekijä

11.11. Itsensä hoitaminen, sairaalapastori

Kurssin päätös: Palautteet, Todistukset

Illassa mukana: diakoniatyöntekijät

Kurssin järjestävät Tikkurilan seurakunta ja Vantaan seurakuntien sairaalasielunhoitotyö

ESIMERKKI HOITOLAITOKSEN JÄRJESTÄMÄSTÄ VAPAAEHTOISKURSSISTA

Kurssi käsitti 14 iltaa (á 3 tuntia) kerran viikossa 3 kk aikana, yhteensä 41 tuntia. Kurssin jälkeen oli perehdytys vapaaehtoistyön käytäntöön vuodeosastolla tai kotisairaanhoidossa.

KOULUTUSILLAT, KOULUTTAJAT JA KOULUTUKSEN TEEMAT:

1. Hoitolaitoksen lääkäri ja osastonhoitaja:
  - Laitoksen esittely
  - Vapaaehtoisen tehtävistä laitoksessa
  - Koulutuksen tavoitteista yleensä
2. Koulutuksen vetäjä:
  - Koulutusohjelman läpi käyminen
  - Vapaaehtoisuus hoitolaitoksessa ja osana sen työyhteisöä
3. Koulutuksen vetäjä:
  - Ettiset lähtökohdat, arvot ja asenteet
4. Hoitolaitoksen osastonhoitaja:
  - Hoitolaitos organisaationa, hallinto ja henkilöstö
  - Vastuukysymykset vapaaehtoistyössä ja sitoutuminen tehtävään
5. Sairaalapastori ja työnohjaaja:
  - Suru, sen kohtaaminen potilaan ja omaisten eri tilanteissa
  - Kuolema, suru luopumisen prosessina
  - Hengellinen ulottuvuus hoitolaitoksessa
  - Vakaumuksen kunnioittaminen
6. Koulutuksen vetäjä:
  - Vuorovaikutus ja kohtaaminen
  - Potilaan ja omaisen tukeminen
  - Kommunikointi potilaan ja omaisen kanssa sekä työyhteisössä
7. Koulutuksen vetäjä:
  - Ryhmätyöskentelyä / keskustelua annetuista aiheista
  - Katsaus kurssin alkuosaan
8. Koulutuksen vetäjä:
  - Syöpäsairauksista oireiden ja oirehoidon näkökulmasta
9. Päiväsairaalan vastuhenkilö, kotisairaanhoidaja ja vapaaehtoinen:
  - Vapaaehtoisen rooli / toimenkuva koti- ja päiväsaarialahoidossa

10. Vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilö:
Vapaaehtoisuus organisoituna toimintana hoitolaitoksessa
11. Työnohjaaja:
Kuinka jaksan ja kehityn tämän laitoksen vapaaehtoisena
Työnohjauksen periaate
12. Koulutuksen vetäjä ja osaston sairaanhoitaja:
Käytännön työskentely osastolla
Hoitotyön perusteita
Sairaala-apulaisen toimenkuva ja yhteistyö
Auttamistilanteiden käytännön harjoittelu
13. Koulutuksen vetäjä ja yhdyshenkilö:
Koulutuksen yhteenvetoa
Huomioon otettavia käytännön asioita vapaaehtoistyöskentelyssä
14. Todistusten jako ja yhteinen illanvietto aiemmin koulutettujen vapaaehtoistenkanssa

Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunta

